

**М.Р. Судомир, аспірант
НУБіП України**

КОНКУРЕНТОСТІЙКІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

В статті систематизовано підходи до визначення сутності «конкурентостійкість». Приділено увагу аналізу співвідношення понять: «конкурентостійкість», «конкурентоспроможність» та «конкурентоздатність». Уточнено зміст даних понять.

Ключові слова. Конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентоздатність, конкурентостійкість, підприємство, система, цінність, середовище.

Постановка проблеми. Забезпечення конкурентостійкості підприємств у сучасних ринкових умовах функціонування є як критерієм (на поточному рівні), так і основою ефективності їхньої діяльності (на стратегічному рівні). Тільки постійне вдосконалення, пошук нового, використання новітніх технологій та методів організації виробництва та управління допоможуть підприємствам досягти і утримати стійке положення на конкурентному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням конкурентостійкості займаються такі вчені: Гудзинський О.Д., Гуренко Т.О., Дикань В.Л., Сімах Ю.А., Судомир С.М. Кірейцев Г.Г., Нестеренко С.А., Чернега В.В, Тридід О.М., Надтока Т.Б., Булах І.В та ін. Незважаючи на це, й досі немає єдиного погляду щодо визначення даного поняття.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є уточнення поняття «конкурентостійкість» як економічної категорії, встановлення співвідношення між поняттями «конкурентостійкість» та «конкурентоспроможність». Для досягнення поставленої мети були розглянуті різні теоретичні підходи до трактування поняття «конкурентостійкість», приділено увагу аналізу співвідношення понять «конкурентостійкість», «конкурентоспроможність» та «конкурентоздатність», визначена їх змістовна підпорядкованість.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі існують неоднозначні підходи, щодо розкриття сутності категорії «конкурентостійкість». Так, Тридід О.М. стверджує, що під конкурентостійкістю підприємства слід розуміти здатність підприємства в

порівнянні з конкурентами протистояти дестабілізуючому впливу факторів зовнішнього середовища [1]. З такою думкою автора дещо можна не погодитись, оскільки не враховані фактори внутрішнього середовища, які повинні бути адаптовані до змін у зовнішньому середовищі.

Позитивним вважаємо визначення автора Дикань В.Л., яке розкриває динамічний характер функціонування підприємства на ринку і дає змогу визначити його конкурентну позицію, де конкурентостійкість він розглядає, як динамічний процес специфічних відносин між виробниками однієї ж або аналогічної продукції, тобто стабільність положення на ринку одного виробника по відношенню до іншого. Однією з складових конкурентостійкості підприємства, на думку Диканя В.Л., є ефективність: “Конкурентостійкість визначається двома елементами: перший – конкурентоздатність товару чи товарної маси, яка у динаміці характеризує ступінь задоволення попиту; другий – ефективність виробництва та управління. Як правило, ці два елементи настільки тісно пов’язані, що часто визначають один одного” [2].

Чернега В.В вважає, що під конкурентостійкістю слід розуміти можливість підприємства втримати свою нішу на ринку товарів, або розширити її [3].

Оберемчук В.Ф. конкурентостійкість характеризує, як динамічний процес специфічних відносин між виробниками однієї й тієї самої чи аналогічної продукції, тобто стабільність становища на ринку одного виробника щодо іншого [4]. Однак слід зазначити, що врахування тільки стабільного становища на ринку та динамічного характеру функціонування підприємства не є однією із умов втримання конкурентної ніші на ринку товарів та послуг.

Булах В.І. і Надтока Т.Б вважають, що конкурентостійкість підприємства – здатність підприємства забезпечувати заданий рівень конкурентоспроможності на тривалому проміжку часу функціонування підприємства.

Згідно з визначення Ю.О. Сімех, конкурентостійкість підприємства – здатність підприємства не лише забезпечувати його конкурентоспроможність, але й підтримувати цей стан як в умовах впливу негативних чинників, так і при трансформації загальної ситуації на даному сегменті ринку протягом довгострокової перспективи.

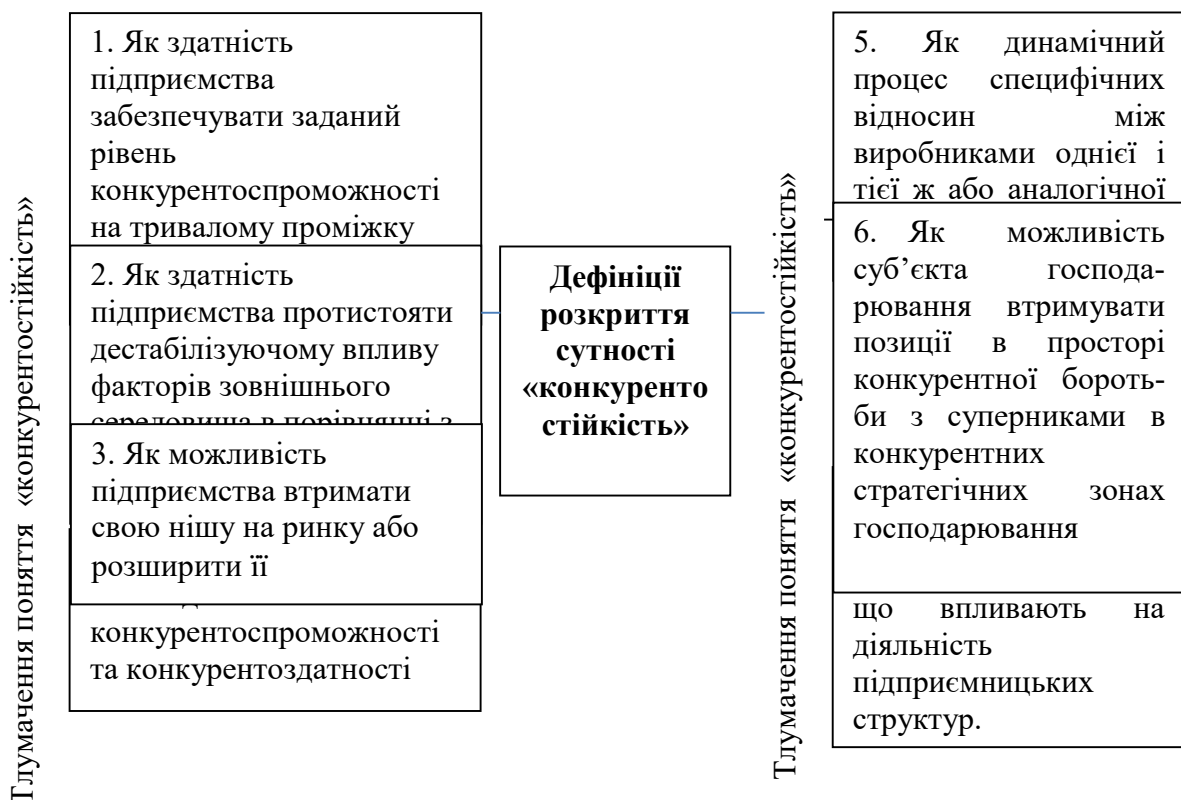
Узагальнення точок зору науковців щодо розкриття сутності поняття «конкурентостійкість» нами систематизовано по 7 позиціях і представлено на рис. 1.

Проаналізувавши різні підходи науковців щодо сутності даного поняття [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9], можемо зробити висновок, що дана

категорія є мало досліджуваною, сутність якої зводиться до: здатності забезпечити, втримати та розширити нішу суб'єкта господарювання на ринку під дією дестабілізуючих сил; стабільного положення на ринку; динамічного характеру; забезпечення підприємству стійкості та здатності протистояти дестабілізуючому впливу навколишнього середовища.

Із вище сказаного випливає, що сутність тлумачення поняття «конкурентостійкість» потребує уточнення.

В основу уточнення даної категорії ми вважаємо за необхідне покласти вимоги таких основних принципів як: сутнісної повноти та системності.

Систематизація підходів до розкриття сутності поняття «конкурентостійкість»

Джерело: систематизовано на основі літературних джерел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]

Слід погодитись з професором Гудзинським О.Д., який вважає, що організаційна взаємодія конкурентоздатності та конкурентоспроможності може сприяти забезпеченню конкурентостійкості соціально – економічних систем [6, с.45].

Дуже часто в економічній літературі ототожнюють поняття конкурентостійкість, конкурентоспроможність та конкурентоздатність, однак це не є тотожні поняття.

Найбільш обґрунтованим визначенням конкурентоспроможності, є визначення автора Гудзинського О.Д., який наголошує на тому, що: конкурентоспроможність [6] :

- ✓ категорія визначення суб'єктами ринкового середовища;
- ✓ проявляється при організаційній взаємодії внутрішнього і зовнішнього середовища;
- ✓ як явище має динамічний характер;
- ✓ це баланс попиту і пропозиції, це механізм реалізації потенціалу конкурентоздатності.

Виходячи із даних позицій «конкурентоспроможність» автор розглядає як визнана ринком сформована і реалізована конкурентоздатність соціально – економічних систем, яка матеріалізована у формі товару чи послуги.

Ми підтримуємо теж автора, щодо визначення конкурентоздатності, яку він не зводить лише до внутрішніх факторів, які дадуть змогу завоювати ринок, як стверджують окремі автори, а розширює дане поняття через сформований потенціал соціально – економічних систем, адекватний місії і обраним стратегіям, які можуть забезпечити високий конкурентний статус організаційних формувань, їх стійкість та динамізм розвитку [6].

Із вище сказаного, на наш погляд, під конкурентостійкістю слід розуміти організаційну взаємодію конкурентоздатності та конкурентоспроможності, яка дає змогу втримати свою нішу на ринку товарів та послуг і забезпечити ефективне функціонування соціально-економічних систем в ринковому конкурентному середовищі.

Конкурентоздатність ми розглядаємо, як категорію пізнання, яка характеризує потенційні можливості фірми чи менеджменту як системи.

Конкурентоспроможність як категорію визнання, яка характеризує суспільну цінність.

Висновки. Дослідження суті дефініцій, що використовуються в сучасній літературі щодо конкуренції дозволило визначити, що поняття: конкурентоспроможність, конкурентоздатність та конкурентостійкість не є синонімами. Обґрунтування даних понять дозволить перейти до наступного етапу дослідження – визначення факторів конкурентостійкості та методики їх оцінки.

Бібліографічний список: 1. Тридід О.М. Комплексна оцінка конкурентного статусу підприємства / О.М. Тридід / Економіка розвитку. ХНЕУ. – 2002. – № 2 (22). – С. 75-76. 2. Дикань, В.Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоустойчивость предприятий [Текст] / В.Л. Дикань. – Х.: Основа, 1997. 3. Чернега, В. В. Формування механізму

забезпечення стійкості підприємств на основі розвитку підприємництва [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / В.В. Чернега. – К., 2006. – 21 с. 4. Оберемчук В.Ф. Стратегія підприємства : короткий курс лекцій / В.Ф. Оберемчук. – К.: МАУП, 2000. – 128 с. 5. Булах В. Конкурентостійкість підприємства як економічне поняття та його значення в галузі зв'язку / І.В. Булах, Т.Б. Надтока // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. – 2004. – Вип. 80. – С. 156–161. 6. Гудзинський О.Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект): монографія / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко. – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с. 7. Горбатов В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса / В.М. Горбатов. – Х.: ИД «ИНЖЕК», 2006. – 592 с. 8. Пономаренко, В.С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи [Текст]: монографія / В.С. Пономаренко, О.М. Тридід, М.О. Кизим. – Х.: ІНЖЕК, 2003. – 328 с. 9. Фатхутдинов Р.А. Стратегический маркетинг: учебник. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2000. – 640 с.

М.Р. Судомир. Конкурентоустойчивость как экономическая категория. В статье систематизированы подходы к определению сущности «конкурентоустойчивость». Уделено внимание анализу соотношения понятий «конкурентоустойчивость» и «конкурентоспособность». Уточнено содержание данных понятий.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоустойчивость, конкурентоспособность, предприятие, система, ценность, среда.

M.R. Sudomyr. Competitiveness as an economic category. After the various approaches of scientists about the nature of the “competitive capability” are analyzed the conclusion is made that this category is little investigated, the essence of which is accumulated in: the ability to provide, retain and expand a enterprise’s niche on the market under the action of the destabilizing forces; the stable position on the market; ensuring the company’s stability and ability to resist destabilizing environment influence.

From the above it follows that the essence of interpretation “competitive stability” is required to be clarify. The author considers that the clarification has to be based on such principles: the essential of completeness and integrity.

The author makes their own vision of the term “competitive stability” by which they mean organizational interaction of the competitive capability and competitive ability, which allows to hold a niche on the goods and services market and to ensure its efficient functioning in a competitive market environment.

In the economic literature the concepts of competitive stability, competitive capability and competitive ability are very often identified, however, it is not identical concepts. The most reasonable definition of the competitive capability is given by author Gudzynskiy O.D., who notes that: the competitive capability is the category which is determined by the subjects of market environment; it becomes apparent in the organizational interaction between internal and external environment; a phenomenon is dynamic; it is a balance of supply and demand; it is mechanism for implementing competitive potential. Based on this competitive capability is considered as a recognition category, which characterizes public value.

The author considers the competitive capability as the knowledge category, which characterizes the potential opportunities of the company or management as the system.

Key words: competition, competitive capability, competitive ability, competitive stability, enterprise, system, value, environment.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2016 р.